

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

**ТЕХНОЛОГИЈА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИ
ТРАНСПОРТ
- ИЗБОРНА -
IV ГОДИНА**

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за транспорт и шпедиција

Скопје, 2008 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ТЕХНОЛОГИЈА НА ЖЕЛЕЗНИЧКИ ТРАНСПОРТ

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за транспорт и шпедиција

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: четврта

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 66 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: избран

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по *технологија на железнички транспорт како избран предмет* ученикот стекнува знаења и се оспособува:

- да ги познава показателите на работа на железничкиот транспорт;
- да ја опишува работата на благајните во железничкиот транспорт;
- да го објаснува водењето на транспортното сметководство;
- да ја идентификува евиденцијата на благајничкото работење;
- да ја истакнува важноста на маркетингот во железничкиот транспорт;
- да развива чувство и да стекнува навики за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по наставниот предмет *технологија на железнички транспорт како избран предмет*, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од наставните предмети: технологија на железнички транспорт, технологија на ракување и складирање на товар и логистика од II и технологија на железнички транспорт и комбиниран транспорт од III година .

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
1. ПОКАЗАТЕЛИ НА ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ ТРАНСПОРТ	12	Ученикот: - да ги класифицира показателите во железничкиот транспорт; - да ги познава квантитативните и квалитативните показатели на превозот во железничкиот транспорт; - да ги познава показателите за искористување на колите по капацитет и време; - да го објаснува начинот на утврдување на брзината на превозот на стоката; - да го објаснува начинот на утврдување на показателите на железничкиот транспорт; - да го истакнува значењето за утврдување на показателите на железничкиот транспорт.	- Објаснување на поделбата на показателите за превоз и показателите за искористување на колите: -објаснување на начинот на утврдување на показателите за количеството на превозот, остварените брутотонски и нетонски километри и сл.; -објаснување на начинот на утврдување статичкото и динамичкото оптоварување, обртот на товарните коли и сл.; -објаснување на начинот на утврдување на брзината на превозот на стоката; - укажување на значењето на утврдувањето на показателите за анализа на работата и за планирање на транспортот; - демонстрирање обрасци на кои се евидентираат показателите; - решавање задачи за пресметка на одредени показатели без употреба на сложен математички апарат.	-Комбиниран транспорт

2. БЛАГАЈНИЧКО РАБОТЕЊЕ ВО ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ ТРАНСПОРТ	12	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги дефинира основните поими во благајничкото работење во железничкиот транспорт; - да ги класифицира благајните по видот на работата; - да ги познава работните места на кои се извршува благајничко работење; - да ја објаснува постапката за ракување со благајните; - да го опишува начинот на примопредавање на благајните; - да ги пополнува обрасците кои се користат во благајничкото работење; - да го познава начинот на пресметување и наплата на превозните трошоци; - да го опишува начинот на електронска обработка на податоците на благајничкото работење; - да го објаснува начинот на контрола на благајничкото работење. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поимите во благајничко работење, како на пр. превозна исправа, превозни трошоци, транспортни приходи, пресметување, франкирање, претприемно плаќање, аванс и сл.; - презентирање на поделба на благајни по вид на работа; - објаснување на работата на благајникот, сметкопологачот, калкулантот и др.; - наведување начини и услови под кои се врши примо – предавање на благајните; - објаснување на намената на обичните, строгозасметаните обрасци и обрасците за продажба; - презентирање примероци на обрасци; - укажување на постапката и значењето на електронската обработка на податоци; - организирање посета на благајни на железнички станици или одделение за контрола на приходи. 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава - Шпедиција и шпедициско работење
3. РАБОТА НА ПАТНИЧКА БЛАГАЈНА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува работите на патничката благајна; - да ги пополнува обрасците на патничката благајна; - да го објаснува начинот на наплата на превозни трошоци и останатите надоместоци во патничкиот сообраќај; - да го опишува начинот на водење на транспортното сметководство во патничкиот сообраќај. 	<ul style="list-style-type: none"> - Набројување на работите на патничката благајна; - идентификување на обрасците на патничката благајна; - објаснување на начинот на наплата на превозни трошоци и останатите надоместоци во патничкиот сообраќај; - опишување на начинот на водењето на транспортното сметководство во патничкиот сообраќај. 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава

4. РАБОТА НА БЛАГАЈНА НА ОТПРЕМУВАЊЕ НА СТОКА	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува работите на благајната на отпремање на стоката; - да ги пополнува обрасците на благајната на отпремување; - да го објаснува начинот на наплата на превозните трошоци и останатите надоместоци во благајната на отпремување; - да го опишува начинот на водење на транспортното сметководство во благајната на отпремување на стоката. 	<ul style="list-style-type: none"> - Набројување на работите на благајната на отпремување; - идентификување на обрасците на благајна на отпремување; - објаснување на начинот на наплата на превозни трошоци и останати надоместоци во благајната за отпремување; - опишување на начинот на водење на транспортното сметководство во благајната за отпремување. 	<ul style="list-style-type: none"> -Практична настава -Шпедиција и шпедициско работење
5. РАБОТА НА БЛАГАЈНА НА ПРИСТИГНУВАЊЕ НА СТОКА	10	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува работите на благајната на пристигнување на стоката; - да ги пополнува обрасците на благајната на пристигнување; - да го објаснува начинот на наплата на превозните трошоци и останатите надоместоци во благајната на пристигнување; - да го опишува начинот на водење на транспортното сметководство во благајната на пристигнување на стоката. 	<ul style="list-style-type: none"> - Набројување на работите на благајната на пристигнување; - идентификување на обрасците на благајна на пристигнување; - објаснување на начинот на наплата на превозни трошоци и останати надоместоци на благајната на пристигнување; - опишување на начинот на водење на транспортното сметководство во благајната на пристигнување. 	<ul style="list-style-type: none"> -Практична настава -Шпедиција и шпедициско работење
6. РАБОТА НА СТАНИЧНА БЛАГАЈНА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги опишува работите на станичната благајна; - да ги пополнува обрасците на станичната благајна; - да го објаснува начинот на наплата на превозните трошоци и останатите надоместоци на станичната благајна; - да го опишува начинот на водење на транспортното сметководство на станичната благајна. 	<ul style="list-style-type: none"> -Набројување на работите на станичната благајна; - идентификување на обрасците на станичната благајна; - објаснување на начинот на наплата на превозни трошоци и останати надоместоци станичната благајна; - опишување на начинот на водење на транспортното сметководство станичната благајна. 	<ul style="list-style-type: none"> -Практична настава -Шпедиција и шпедициско работење

7. МАРКЕТИНГ ВО ЖЕЛЕЗНИЧКИОТ ТРАНСПОРТ	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да го истакнува значењето на маркетингот во железничкиот транспорт; - да ја опишува улогата на маркетингот во железничкиот транспорт; - да го познава принципот на организација на маркетинг службите во железничкиот транспорт; - да го опишува значењето на следењето на транспортниот пазар; - да ги познава формите на продажба на транспортните услуги на пазарот; - да го опишува влијанието на конкуренцијата на цените на транспортните услуги. 	<ul style="list-style-type: none"> -Објаснување на принципите на маркетинг работењето со посебен акцент на неговата примена во железничкиот транспорт; - презентирање примери за организација на маркетинг службата во транспортните претпријатија; - укажување на значењето на следењето на движењата на транспортниот пазар со посебен акцент влијанието на конкуренцијата во однос на понудата на транспортните услуги; - презентирање примери за различни форми на продажба на транспортни услуги на пазарот. 	<ul style="list-style-type: none"> - Шпедиција и шпедициско работење
---	----------	--	---	---

4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите на изборниот наставен предмет *технологија на железнички транспорт* се реализираат со примена на наставните форми: фронтална, групна и индивидуална. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците, учење преку сопствено откривање и др.

Активности на ученикот: црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно и работи домашни задачи.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите.

4.3. Организација и реализација на наставата

Воспитно-образовната работа по наставниот предмет *технолгија на железнички транспорт како изборен предмет* се реализира во специјализирана училница за стручно-теоретска настава.

Наставата се релизира во две полугодија со 2 часа неделен фонд. Домашните задачи се реализираат дома и во училиште. Воспитно-образовната работа може да ја релизира и надворешен соработник од претпријатија каде постои и успешно функционира примената на организација на железничкиот сообраќај.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасно реализирање на целите на наставниот предмет *технологија на железнички транспорт како избран предмет* се применуваат разни средства и помагала како: графоскоп, видеоснимки, слајдови, фотографии, компјутер, ЛЦД проектор и слично.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно проверување на знаењата. Исто така, на крајот од полугодieto и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изготвени тестови на знаења од тематски целини релизирани во текот на полугодieto и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува согласно на законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет *технологија на железнички транспорт како избран предмет* треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кои се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован, со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот *технологија на железнички транспорт како избран предмет* ја реализираат кадри со завршени студии по:

- железнички сообраќај и транспорт;

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет *технологија на железнички транспорт како избран предмет* наставата се реализира во специјализирани училници или кабинет за сообраќај, соодветно опремен со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на железничкиот транспорт и шпедицијата.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март 2008 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири,	дипл. маш. инж.,	советник, Центар за стручно образование и обука - Скопје
2. м-р Гордан Стојиќ,	дипл. сооб. инж.,	наставник во СУГС „Владо Тасевски“ - Скопје
3. Азра Тутиќ,	дипл. сооб. инж.,	наставник во СУГС „Владо Тасевски“ - Скопје
4. Николче Николоски,	дипл. сооб. инж.,	пом. директор за безбедност при ЈП „МЖ ИНФРАСТРУКТУРА“ - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2008 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по предметот *технологија на железнички транспорт како избран предмет* ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4721/11 од 20.06. 2008 година.